

ØVRE SIRDAL LEITEGRUPPE
c/o Arvid Tjørhom
Klattane 57
4443 TJØRHOM

Trondheim, 08.11.2021

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2021/5974

Saksbehandler:
Pål Foss Digre

Vedtak i klagesak om kjentmannskjøring i Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde og Frafjordheiane landskapsvernområde

Vi viser til klagen på vedtak fra Verneområdestyret for Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane og Frafjordheiane landskapsvernområder av 19. mars 2021. Klagesaken ble oversendt fra verneområdestyret 7. juni 2021.

Vedtak

Miljødirektoratet opprettholder vedtaket fra Verneområdestyret for Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane og Frafjordheiane landskapsvernområder. Vi avslår dermed søknaden om dispensasjon for ni årlige turer med snøskuter for kjentmannskjøring i Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde og Frafjordheiane landskapsvernområde.

Vedtaket er fattet etter forskrift om Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde punkt IV nr. 5.3 bokstav a andre punktum, jf. naturmangfoldloven § 48, og forskrift om Frafjordheiane landskapsvernområde § 3 nr. 5.1.3 bokstav a, jf. forvaltningsloven § 34 fjerde ledd.

Kort om bakgrunnen for saken

Dere søkte 5. februar 2021 om dispensasjon fra forbudene mot motorferdsel i Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde og i Frafjordheiane landskapsvernområde for til sammen ni turer med snøskuter. Formålet med kjøringa var at medlemmene i leitegruppa skal gjøre seg kjent i området som forberedelse til eventuelle redningsaksjoner – det vil si såkalt "kjentmannskjøring". Dere skriver i søknaden at det er avgjørende at dere får anledning til å benytte ulike løyper inn til det aktuelle terrenget og gjøre dere kjent med hytter som oppsøkes når en er i nød.

Verneområdestyret for Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane og Frafjordheiane landskapsvernområder fattet 19. mars 2021 vedtak om å avslå søknaden.

I begrunnelsen for vedtaket viser styret til at kjøring av det omfanget det er snakk om vil komme i konflikt med verneformålene for områdene ved at den kan forstyrre hekkelokaliteter for rovfugl og viktige beite- og trekkområder for villrein. Styret viser videre til at søknaden ikke er i tråd med øvingsplanen som er utarbeidet av lokal redningsssentral (politidistriktet) både ved at dere har søkt om flere turer enn øvingsplanen legger opp til at dere skal kjøre og ved at traseene avviker fra kvista vinterløyper.

Begrunnelse for klagen

Øvre Sirdal Leitegruppe klagde på vedtaket i brev av 22. mars 2021. I klagen anfører dere at medlemmene er erfarne, voksne fjellfolk som kjenner verdien av å ferdes aktsomt i naturen og å ta hensyn til dyrelivet. Dere vil på ingen måte oppsøke situasjoner hvor dere forstyrrer sårbare dyrearter.

Dere anfører videre at turene dere er tildelt i politiets øvingsplan ikke står i forhold til det ansvaret dere er pålagt for redningsarbeidet i området. Dere skriver videre at dere tidligere har kjørt 1-2 kjentmannsturer i året med opptil 55 skutere sammen. Dere ønsker nå heller å kjøre flere turer med færre deltakere hver gang.

Verneområdestyrets vurdering av klagen

Verneområdestyret har behandlet saken på nytt i tråd med regelen i forvaltningsloven § 33. De har ikke funnet grunn til å endre eller oppheve vedtaket sitt og sender derfor saken over til Miljødirektoratet til endelig klagebehandling. Som begrunnelse viser styret særlig til at øvingsplanen er utarbeidet etter en avveining av øvingsbehovet opp mot vernehensyn. Det ligger da ikke til forvaltningsmyndigheten å gi tillatelse til flere turer enn det lokal redningsmyndighet anser nødvendig.

Miljødirektoratets vurderinger

Vi er klageinstans i saken, og kan derfor prøve alle sider av den. Vi kan også ta hensyn til nye omstendigheter og forhold som ikke er tatt opp i klagen.

Hva gjelder saken?

Saken gjelder søknad fra ei redningsgruppe om dispensasjon fra motorferdselsforbudet i forskrift om vern av Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde for til sammen sju turer med flere snøskutere sammen. Saken gjelder videre søknad om dispensasjon fra motorferdselsforbudet i forskrift om vern av Frafjordheiane landskapsvernområde for to turer med flere snøskutere sammen. Selv om det ikke framgår klart av søknaden, forstår vi det slik at det er snakk om henholdsvis sju og to turer *årlig*. Formålet med kjøringa er at medlemmene i leitegruppa skal gjøre seg kjent i områdene som forberedelse til eventuelle redningsaksjoner.

Verneområdestyret har avslått søknaden fullstendig, det vil si at de ikke har gitt tillatelse til noen turer. Begrunnelsen er blant annet at søknaden gjelder flere turer og andre traseer enn det Sørvest politidistrikt har tatt inn i øvingsplanen for redningstjenestene i området. Dere fastholder så vidt vi forstår søknaden om til sammen ni turer.

Spørsmålstillinga i saken blir dermed primært om dere kan få dispensasjon til ni turer med snøskuter for kjentmannskjøring, eventuelt om dere kan få dispensasjon til et lavere antall turer.

Hvilke regler gjelder for kjøringa?

Den omsøkte kjøringa reguleres dels av forskrift om vern av Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde og dels av forskrift om vern av Frafjordheiane landskapsvernområde.

Verneforskriften for Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde punkt IV nr. 5.1 har et forbud mot motorisert ferdsel på land. Tilsvarende forbud finnes i verneforskriften for Frafjordheiane landskapsvernområde § 3 nr. 5.1. Det framkommer videre i begge forskrifter at øvingskjøring i forbindelse med redningsvirksomhet krever særskilt løyve.

Verneforskriften for Frafjordheiane landskapsvernområde § 3 nr. 5 har en egen bestemmelse om at forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon til bruk av motorkjøretøy på frossen, snødekt mark i forbindelse med øvelseskjøring. Bruken av ordet "kan" innebærer likevel at søker aldri har *krav* på å få en tillatelse. Om det skal gis tillatelse eller ikke i den enkelte saken, beror på ei vurdering der fordeler ved tiltaket veies opp mot ulempene for naturmangfoldet. Vurderinga av om det skal gis dispensasjon må - der vilkårene er oppfylt - skje innenfor rammene som er angitt i retningslinjer og instruksjer fra overordnet myndighet.

Verneforskriften for Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde har ingen egen hjemmel for å gi tillatelser til øvelseskjøring. Søknader om kjentmannskjøring i dette området må derfor behandles etter naturmangfoldloven § 48. Denne bestemmelsen gir forvaltningsmyndigheten adgang til å gjøre unntak fra forbud i verneforskriften fra vernevedtak når dispensasjonen ikke er i strid med verneformålet og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig. Heller ikke her har søker noe *krav* på å få dispensasjon selv om vilkårene er oppfylt. Også her må forvaltningsmyndigheten foreta ei skjønnsvurdering.

Klima- og miljødepartementet har i brev 15. mai 2020 utarbeidet retningslinjer om redningstjenestens bruk av snøskuter i utmark og verneområder. Det framkommer i brevet at det er et mål i verneområder at motorisert ferdsel reduseres til et minimum, det vil si at motorferdselen i verneområder skal begrenses til det som er "strengt nødvendig". Forvaltningsmyndigheten skal som hovedregel bare gi dispensasjon til øvingskjøring og kjentmannskjøring som er ledd i en øvingsplan.

Ved alle vedtak som kan påvirke naturmangfoldet skal videre miljørettsprinsippene i naturmangfoldloven § 8-12 legges til grunn.

Konkret vurdering av saken

Er vilkårene for å gi dispensasjon oppfylt?

Miljødirektoratet vil innledningsvis bemerke at bestemmelsen i verneforskriften for Frafjordheiane landskapsvernområde ikke stiller noen vilkår for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelser for øvelseskjøring. Det er dermed klart at forvaltningsmyndigheten *kan* gi dispensasjon for den kjøringa som er omsøkt i saken her. Om det skal gis tillatelse til den omsøkte kjøringa eller ikke, beror da på ei skjønnsvurdering som nevnt over.

Når det gjelder Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde, beror spørsmålet om forvaltningsmyndigheten *kan* gi dispensasjon på om en dispensasjon vil være i strid med

verneformålet eller på annen måte påvirke verneverdiene nevneverdig. Ettersom vi nedenfor kommer til at den skjønnsmessige vurderinga tilsier at det ikke *bør* gi noen dispensasjon, finner vi ikke grunn til å konkludere endelig på om vi *kan* gi dispensasjon, siden vi uansett legger til grunn at vi ikke *bør* gi dispensasjon.

Skjønnsvurdering – bør vi gi dispensasjon?

Miljødirektoratet tar utgangspunkt i at målet er at motorisert ferdsel i verneområder generelt sett skal reduseres til et minimum.

I denne konkrete saken legger vi videre til grunn at den omsøkte kjøringa i Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde vil gå i viktige vinterbeiteområder for villrein og gjennom flere trekksoner mellom Gaukhei og Hovatn. Vi nevner også at observasjoner av villrein i Frafjordheiane landskapsvernområde kan tyde på at villreinen er i ferd med å ta området i bruk etter flere års opphold. Det er i så fall svært viktig at det ikke skjer uheldig forstyrrelse av reinen. Hensynet til villreinen tilsier dermed også at kjøring i de aktuelle områdene begrenses mest mulig.

Både Verneområdestyret og Miljødirektoratet er videre forpliktet til å holde oss innenfor rammene som er angitt i brevet av 15. mai 2021 som er gjengitt over. Vi skal dermed som hovedregel bare gi tillatelse til kjentmannskjøring som er ledd i en øvingsplan og som ut fra et redningsfaglig perspektiv vurderes som "strengt nødvendig".

Ny plan for øvingskjøring/kjentmannskjøring i de aktuelle områdene ble fastsatt av Sør-vest politidistrikt 16. desember 2020. Planen gjelder for perioden 2021 – 2024. Sør-vest politidistrikt har ved utarbeidelse av planen hatt dialog med vernemyndigheten og ulike redningsgrupper. Øvingsplanen viderefører i all hovedsak praksis fra tidligere når det gjelder antall turer. Planen legger opp til at Øvre Sirdal leitegruppe skal kjøre inntil to kjentmannsturer årlig. Det framgår videre at kjentmannskjøringa skal følge DNTs vintermerka løyper, men at avvik på inntil 2,5 km kan godtas dersom en har behov for å gjøre seg kjent med private hytter. Det framgår av planen at politiet vurderer den kjøringa øvingsplanen beskriver som "strengt nødvendig".

Miljødirektoratet kan vanskelig overprøve de redningsfaglige vurderingene politiet har foretatt ved utarbeiding av øvingsplanen. Vi må derfor legge til grunn at en tillatelse til to turer per år langs kvistede løyper er det som redningsfaglig sett anses som "strengt nødvendig". Selv om vi har forståelse for at dere ønsker å trene opp medlemmene utover det som anses som et "strengt nødvendig" minimum, kan vi ikke se at det er grunnlag for å overprøve de skjønnsmessige vurderingene som er gjort av verneområdestyret.

Slik saken står, finner vi heller ikke grunnlag for å gi dispensasjon til to turer per år slik øvingsplanen legger opp til. Vi viser her til at det ut fra søknaden deres ikke framgår hvor dere eventuelt ønsker å benytte disse turene.

På denne bakgrunn stadfester vi styrets vedtak om å avslå søknaden.

Klagerett

Dere kan ikke klage på dette vedtaket.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Knut Fossum
seksjonsleder

Pål Foss Digre
seniorrådgiver

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.

Kopi til:

Verneområdestyret for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane,
Frafjordheiane

Postboks 24

4748 RYSSTAD